

**Əlibala
RƏHİMOV,
yazıçı-
publisist**

**Allah sənin bəndənəm,
Adəmlə bir kənddənəm!**

Yəqin ki, bu beyt sizə tanış gəlir. Həqiqətən, atamız Adəm və onun qarıbaşından yaranan Həvva da anamızdı. Heyf ki, iblis alçaq Həvvanı aldadıb, yoldan çıxartdı və onun sözüylə Adəm qovuldu cənnətdən. İndi sözümlün canı odur ki, biz hər ikimiz Adəmin belindən, Həvvanın bətnindən gəlmişik bu fani dünyaya. Deməli, qardaşıq. Amma bax ha, Həvva Qabilin əhvalatını yaşamayaq... Ömrü ani, dünya fani. Kim bilir hamımızın dostu olan Əzrayıl nə vaxt və haçan qonağımız olacaq, bizi aparacaq axirət evinə. O, hərdən mənə göz vurur, sanki deyir: hazırlaş, az qalib vaxtına, saatına... Onu başa düşürəm. Ömrün payızı əlimdən tutub, qışı görəcəyəm? Canımda ağırlar, sızıltılar... Bir Şəki lətifəsini dilə gətirirəm. Hacı dayı deyir: "neynirəm ağızda protez dişi, gecə növbəsindəki işi, 70-dən yuxarı yaşı".

Hə, əzizim, indi mənəyöz çox zaman özümlə haqq-hesab çəkirəm: Kim mənə borcludur və mən kimə borcluyam? Verdiyimi heç kimdən istəmirəm, halal xoşları olsun. Amma mən təkçə bir şəxsə borcluyam. Bilirsən kimə? Xalq şairi Məmməd Araz! Təccüblənmə! Səbirli ol! Mən onu ağılim söz kəsəndən doyunca oxumuşam. Ona görə doyunca deyirəm ki, şeir acılığında doymaq üçün kitabını açdığım birinci müəllifidir.

Nostalji hissələr yaxamdan əl çəkir. Qayıdıram ötən əsrin 60-cı illərinə. O dövrə ki, yeniyetməliyimə, odlualovlu cavanlığım. İndi də yadıma düşəndə ürəyimin telləri sızıldayır. O dövrə ki...

**Şaftalıyam, kalam mən,
Dilim yoxdu, lalam mən,
Qonşuda bir qız sevmişəm,
Pulum yoxdu, alam mən!**

...10-cu sinifdə oxuyuram. O zaman sosial şəbəkələr, internet saytı, facebook, notebook... yox idi. Mən yarlı-yaraşlıq, qara qaşlı, qara gözlü, incə belli qıza "şanlı məktub" yazır və axırda Məmməd Arazın sevgi şeirlərindən bir neçəsini oraya köçürürdüm və o məktubu qoyurdum qızın kitabının arasına. Lovğalanır, hamıya deyirdim: "Baxın ha, mən şairəm!" Və heç kim hiss eləməirdi ki, mən sevdiyim şairin əsərini "oğurlayıb" öz adıma çıxmışam. Sonralar mən o böyük söz sərkdəsinin kitablarının rayonumuzda təbliğinə alışıram. Amma yenə də onun ruhu qarşısında özümü borclu bilirəm...

M.Arazı yaxından görmüşəmmi? Hə, söz budur, 1995-ci ildə yazı, Əlibala Hacızadənin 60 illik yubileyinə gəlmişdi. Yanaşı oturmuşdur. Narahat idi, hiss olunurdu ki, xəstədi... Ona söz verildi. O, könül dostunun nəsr əsərləri barəsində danışmadı, ancaq "İtkin gəlin" romanındakı şeirlər haqqında ürək sözlərini bildirdi:

-Elməddinlə Əfsanənin dilindən verilən poeziya nümunələri əsl sevgi, məhəbbət dastanıdır. Gələcək nəsillər Əlibalaları həm də şair kimi sevcək və xatırlayacaqlar...

M.Araz çıxışının sonunda Ə.Hacızadənin 10 cildlik əsərlərinin nəşrinə sponsorluq eləyən iş adamı Gülağa Tənhaya da minnətdarlığını bildirdi.

Hə, söz belədi, Əbülfət qardaş. Oğurluq günahların böyüyüdür. Mən "oğru" olub, M.Arazın şeirlərini öz adıma çıxmışam. O dünyada nə ca-

vab verəcəm ona? Ha yalvar, ha yaxar, xeyri olmayacaq! Bəs neyləyim, kimə dərdimi söyləyim?.. Gecəni rahat yatdım, elə hey fikir, xəyal aləminə baş vurdum. Və səhərə yaxın çıxış yolu tapdım. Onun adına küçə verdirəcəm. Biləsuvarada Heydər Məmmədov, Çingiz İldırım, Molla Hüseyn, Həmid Qədirov, 5 dekabr... küçələri var, və bugünkü nəsil heç bilmir ki, o şəxslər kimlər olub. Və niyə onların adına küçə verilib (Əgər biz yaşda olanlar o adamları tanıdırsaq, cavanları qınağa çəkmək insafdan deyil).

İki gündən sonra öyrənirəm ki, şəhərdəki küçələrə ad verilməsini yerli bələdiyyə həll edir. Gəlirəm bələdiyyə

yənin sədri İ.Abasovun yanına. Məni çox mehriban qarşılayır və fikrimi öyrənən kimi üz-gözünü turşudur:

-Baxarıq, görürük, gələcəkdə təzə küçə olsa, ona M.Arazın adını vermək olar, -deyir.

Birdən yadıma düşür ki, bələdiyyənin mühasibi əmi oğlum Nazimdir. Onu çağırırdırıram yaxınlıqdakı çayxanaya. Nazim nə desə yaxşıdır?

-Əmi oğlu, sən bu dünyaya avam gəlibsən, avam da gedəcəksən... Bizim sədrin yanına yüz dəfə gəl-get, xeyri yoxdu. O, ancaq İcra Başçısının əmr və tapşırıqlarını yerinə yetirir. Qalan məsələlər onun qulağına girmir.

...Həftənin I günü saat 10:00-dur. Bütün idarə və müəssisə rəhbərləri buradadır. Mən də buraya gələnlərin arasında əyləşmişəm. Təklifiyə yəqin ki, ona-İcra başçısına çatdırmışlar. Anıdan nə baş verir? Kəlbəcərdə anadan olmuş başçı Mahir Quliyev ayağa qalxır, əlini göyə qaldıraraq xalq şairi M.Arazın 1995-ci ildə Kəlbəcər qaçqınlarına yazdığı şeiri söyləyir:

**...Günahkarıq, biz hamımız günahkar
Alimi də, şairi də,
Çobanı da günahkar.
Lap iti də, pişiyi də günahkar,
İndi daha əl axtarma,
İndi daha əmək gəzmə!
Əlin də var, ətəyin də.
Öz əlindən, ətəyindən
Yapış qardaş, yapış sən,
Göyden sizə əl uzatmaz mələklər.**

Sonra o, İlqar Abbasovu ayağa qaldırır, deyir:

-Nə işlə məşğulsan? Küçələrə kimin adlarını veribsiz? O gün maşınla yaxınlıqdakı küçədən keçirəm. O küçə kimin adını daşıyır - Mirbəşir Qasimovun. Kim olub o? Bu millətə, xalqa hansı xidmətlər göstərib?.. Sonra İ.Abasova tapşırıq verir:

- Lap tezliklə Əlibala müəllimin təklifini icra et və mənə məlumat ver!

Borc

(Əbülfət Mədətoğluna)

Eşitdin? Gedə bilirsən Abasov!

Çox yox, 3-cü günün içərisində "M.Qasimov" adlanan lövhələr götürüldü. Və onun yerində "M.Araz" küçəsi sözləri yazılan lövhələr daş mismarla 69 evin qarşısında divara bərkidildi.

Hə, beləcə, mən öz borcumu yerinə yetirdim, Əbülfət qardaş! Axirət evinə gedərkən, M.Araz daha yaxamdan yapışıb, borcunu istəməz! Bağışlar mənə!

...İkinci evin sahibi mənim dostum demokrat Bilal Əlizadədir. Qarabağ döyüşlərində nəvəsi Şahmurad şəhid olub... Məni çay süfrəsinə dəvət eləyir. Danışır, dil boğaza qoymur:

-O tayda, İranda anadan olmuşam "21 Azər" hərəkatında məşrutəçi idim. Bizim təşkilata Şah Məhəmməd Rza Pəhləvi divan tutdu... 1946-cı ildə gizli yollarla gəldim bura. Evləndim, ailə qurdum. İndi nəvə-nəticələrim var. Sağ olsunlar, hamısı məni ağsaqqal bilir... Sevinirəm ki, küçəmiz M.Arazın adındadır... Gündüzlər iş-güc, qayğılar, gecələr qərib oluram. Obaşdan yuxudan oyanıb, M.Arazın kitablarını oxuyuram. Amma nə gizlədim, onun kirillə çap edilən əsərləri əlimdən düşmür. Latıncanı bilmirəm.

-Bəs niyə M.Arazı oxuyursan?

-Hə, söz belədi, qardaş. O şair o taylı, bu taylı Azərbaycanı bütöv görmək istəyir. Onu oxuyuram və Təbrizin lap 5 addımlığındakı kəndimiz, ata-anam, bacı-qardaşlarım, uşaqlıq dostlarım gəlir dayanır gözlərimin qarşısında... Ajanlar biz uşaqları qoyurdular öz dilimizdə danışmaq, salırdılar bizi mal tövləsinə, valideynlərimizdən pul alıb buraxırdılar.

...Həmin küçədə 22 sayılı evin sahibi, dil və ədəbiyyat müəlliməsi Fəridə mənə mehriban qarşılayır:

-Sevinirik ki, küçəmiz böyük söz sərkdəsi M.Arazın adını daşıyır... Məktəbdə dərs dediyim şagirdlərə kitabxanadan əlavə vəsait kimi M.Arazın əsərlərini götürüb oxumağı məsləhət görürəm... Evimizdə də onun kitabları var. Onun əsərlərində Vətən eşqi, vətəndaşlıq amalı çox güclüdür.

...Məktəbə, dərsə tələsən bir yeniyetmə ilə qarşılaşıram. Salam verir mənə, soruşuram ondan:

-Heç şeir bilirsən?
-Hə, hə, bilirəm, müəllim.
-Vətən mənə oğul desə, nə dərdim,

Mamır olub, qayasında bitərdim!
-Kimin şeiridi, ay oğlan?
-Məmməd Arazın. Mən onun onlarca şeirini əzbər bilirəm... Qoy birini deyim:

**Nə yatmışan qoca vulkan, sənənləyəm!
Ayağa dur, Azərbaycan sənənləyəm!
Səndən qeyri
biz hər şeyi bölə billik!
Səndən qeyri biz hamımız ölə billik!..**

-Bəsdi, bəsdi, sağ ol, bala...
...İstəyimə nail olduğum üçün yüksəkdir əhvalım. Gəlirəm Səfərin çayxanasına. Qocalar, əksəriyyəti təqaüddə olan müəllimlər, həkimlər... İkisi nərd oynamaq istəyir... Bu ona:
-Gəl belə danışaq, oyun 1 manat, mars 2 manat.

-Yox, yox, elə demə! Qumar oynayaq? Bu yaşda günah qazanaq?

-Bəs nədən oynayaq?
-Limonlu çaydan.

Atrırlar zəri. Birinə şeşqoşa, o birinə dubir. Biri şaqqaq çəkir, uca-dan güllür, o biri zərə tūpürür... Yadıma xalq şairi M.Arazın bir beyti düşür:

**Bu taleyin oyununda cütələnmiş zərik,
Yüz il qoşa atılsaq da, qoşa düşmərik!**